

Statische analyses en resultaten rapportage survey-onderzoek naar upstandergedrag

Dr. Chiara de Jong

Dr. Esther Rozendaal

Erasmus Universiteit Rotterdam

**Erasmus School of
Social and
Behavioural Sciences**

Dit document beschrijft de statistische analyses en bijbehorende resultaten van een survey-onderzoek naar pro-sociaal omstandergedrag online onder 1519 16-80-jarigen. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Week van de Mediawijsheid in samenwerking met Netwerk Mediawijsheid en de Nationale Wetenschapsagenda. Voor de onderzoeksresultaten en meer informatie over de aanpak zie de [rapportage](#) van het survey-onderzoek. Hier vind je ook de [rapportage](#) van een observatie-studie naar pro-sociaal omstandergedrag op basis van een participatieve theatervoorstelling onder ruim 100 middelbare scholieren.

De centrale vraag in het survey-onderzoek was **welke factoren bepalen of omstanders wel of juist niet als upstander in actie komen als zij getuige zijn van online shaming of canceling.**

De statistische analyses en resultaten worden beschreven aan de hand van de volgende sub-vragen:

1. Hoe waarschijnlijk is het dat omstanders in actie komen tegen online shaming en canceling?
2. In welke mate hebben omstanders de kennis, vaardigheden, motivatie en gelegenheid om als upstander in actie te komen bij online shaming en canceling?
3. In hoeverre hangt het hebben van de kennis, vaardigheden, motivatie en gelegenheid om in actie te komen tegen online shaming en canceling samen met de kans dat omstanders dat daadwerkelijk doen?
4. In hoeverre hangen de persoonlijke kenmerken empathie, ervaren verbondenheid met anderen, persoonlijke ervaring als slachtoffer, en ervaren ernst van de situatie samen met de kans dat omstanders in actie komen?

HET SURVEY-ONDERZOEK

In dit onderzoek is gebruikgemaakt van zelfrapportage door middel van een survey-onderzoek. De betrouwbaarheid van de schalen is geanalyseerd aan de hand van de Cronbach's Alpha betrouwbaarheidsanalyse. Voor *fysieke gelegenheid* – een schaal met twee items – is gebruik gemaakt van de Spearman-Brown Coëfficiënt. Voor de gemiddelde scores en de betrouwbaarheid van de schalen zie Tabel 1. Alle vragen van de gedragsdeterminanten – kennis, vaardigheden, motivatie en gelegenheid – zijn gebaseerd op een voorlopige versie van de COM-B zelfevaluatievragenlijst (COM-B-Qv1: Michie et al., 2014) en de bijbehorende richtlijnen (West et al., 2020).

Tenzij anders beschreven, beantwoordden deelnemers de vragen aan de hand van een 7-punts antwoordschaal van 'Helemaal niet op mij van toepassing' (1) tot 'Heel erg op mij van toepassing' (7). Deelnemers kregen eerst een vignet te zien waarin een situatie van online shaming of canceling beschreven werd (zie [rapportage](#)), waarna ze verschillende vragen hebben beantwoord. De volgende variabelen stonden centraal in de vragenlijst (in de volgorde waarin deelnemers ze te zien kregen):

Ernst van de situatie. De mate waarin deelnemers de situatie als ernstig ervaren is gemeten aan de hand van drie items, die volgden op de vraag 'Wat vind je van de hiervoor beschreven reactie'. De items bestonden uit de volgende drie uitspraken: 1) *Ik vind deze reactie oké*; 2) *Ik vind deze reactie schadelijk*; 3) *Ik vind deze reactie onbeschoft*". De 7-punts antwoordschaal liep van 'Helemaal niet mee eens' (1) tot 'Helemaal mee eens' (7).

Upstandergedrag. Upstandergedrag is gemeten op twee manieren. Ten eerste aan de hand van een open vraag die niet wordt meegenomen in de kwantitatieve rapportage van dit onderzoek. Ten tweede met zeven gesloten items, die volgden op de volgende instructies: 'Hieronder staan een aantal dingen die jij (nog meer) zou kunnen doen als je omstander bent in de hiervoor beschreven situatie. Dit zijn manieren waarop jij als omstander in actie kunt komen. Max is degene die hier geshamed/ gecanceld wordt. Hoe waarschijnlijk is het dat je deze dingen doet?' De uitspraken werden beoordeeld aan de hand van een 7-punts antwoordschaal die liep van 'Zeer onwaarschijnlijk' (1) tot 'Zeer waarschijnlijk' (7). Gebaseerd op onderzoek naar positief omstandergedrag bij cyberbullying (o.a., Macaulay, Boulton, & Betts, 2019) beoordeelden de deelnemers de volgende zeven items: 1) *Ik steun de persoon die online geshamed/ gecanceld wordt persoonlijk (bijvoorbeeld door een privébericht te sturen en te vragen hoe het gaat of door troostende woorden te gebruiken)*; 2) *Ik steun de persoon die online geshamed/ gecanceld wordt publiekelijk (bijvoorbeeld door een openbare reactie te plaatsen of een bericht te sturen in een groep)*; 3) *Ik spreek de persoon die iemand shamet/ cancelt persoonlijk aan op het gedrag (bijvoorbeeld door een privébericht te sturen en uit te leggen waarom het gedrag niet oké is)*; 4) *Ik spreek me openbaar uit tegen het gedrag van degene die iemand shamet/ cancelt (bijvoorbeeld in de vorm van een openbare opmerking: "Dit is niet cool/ niet oké)*; 5) *Ik meld de situatie bij het sociale media platform waar de situatie zich afspeelt*; 6) *Ik meld de situatie bij de politie of een ander meldpunt (zoals Meldknop.nl)*; 7) *Ik schakel hulp in van een bekende in (bijvoorbeeld een leerkracht, ouder, vriend of vriendin)*.

Kennis. De mate waarin deelnemers het gevoel hadden dat ze over de juiste kennis van shaming of canceling beschikken, is gemeten aan de hand van een schaal met vier items: 1) *Ik weet wat online shaming/ canceling inhoudt*; 2) *Ik weet waarom het belangrijk kan zijn om in actie te komen als ik zie dat iemand online geshamed of/ gecanceld wordt*; 3) *Ik weet wat de gevolgen kunnen zijn van online shaming/ canceling*; 4) *Ik weet hoe ik online shaming/ canceling kan herkennen*. Deelnemers kregen de volgende instructie te lezen: 'De meeste vragen die volgen gaan over in actie komen tegen online shaming/ canceling. Je mag daarbij de situatie in gedachten houden die je net hebt gelezen. Geef aan in hoeverre de volgende uitspraken op jou van toepassing zijn.'

Vaardigheden. Om de mate waarin deelnemers het idee hadden over de juiste vaardigheden te beschikken te meten, gaven zij voor de volgende vier items aan in hoeverre die op hen van toepassing waren: 1) *Het lukt mij om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*; 2) *Ik heb er vertrouwen in dat ik in actie kan komen tegen online shaming/ canceling*; 3) *In actie komen tegen online shaming/ canceling vraagt veel van mij*; 4) *Ik vind het moeilijk om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*. Items 3 en 4 zijn negatief geformuleerd en dus tijdens de analyse gehercodeerd.

Motivatie. Motivatie bestond uit twee factoren, namelijk automatische motivatie en reflectieve motivatie. Deelnemers gaven aan in hoeverre de volgende zes items op hen van toepassing waren: 1) *Ik zou me slecht voelen als ik niet in actie kom tegen online shaming/ canceling*; 2) *Ik vind het belangrijk om in actie te komen tegen online shaming / canceling*; 3) *In actie komen tegen online shaming/ canceling is een gewoonte voor mij*; 4) *Ik vind het onzin om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*; 5) *Ik geloof dat het goed is om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*; 6) *In actie komen tegen online shaming/ canceling geeft mij een goed gevoel*. Vraag 4 is negatief verwoord en dus gehercodeerd in de analyse. Items 1, 3 en 6 maken samen automatische motivatie en items 2, 4 en 5 reflectieve motivatie.

Sociale gelegenheid. De mate waarin deelnemers sociale gelegenheid ervaarden om upstandergedrag te vertonen is gemeten aan de hand van de volgende vier items waarvoor zij aangaven in hoeverre de items op hen van toepassing waren: 1) *Mensen in mijn omgeving vinden het belangrijk om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*; 2) *Mensen in mijn omgeving komen ook in actie tegen online shaming/ canceling*; 3) *Mijn omgeving herinnert mij eraan om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*; 4) *Ik heb het gevoel dat er van mij verwacht wordt dat ik in actie kom tegen online shaming/ canceling*.

Fysieke gelegenheid. Om de fysieke gelegenheid die deelnemers voelden om upstandergedrag te vertonen te meten, gaven zij voor de volgende twee items aan in hoeverre die op hen van toepassing waren: 1) *[Platform] herinnert mij eraan om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*; 2) *[Platform] maakt het makkelijk voor mij om in actie te komen tegen online shaming/ canceling*. Daarbij werd verwezen naar het door hen meest gebruikte platform (social media of berichtenapp), zoals eerder ingevuld in de vragenlijst.

Persoonlijke ervaring. De persoonlijke ervaring van deelnemers met online shaming of canceling werd gemeten aan de hand van de volgende vraag met drie antwoordopties (Ja (1), Nee (2), Weet ik niet (3)): *“Ben je zelf wel eens slachtoffer geweest van online shaming/ canceling?”* Wanneer dat het geval was, werd bovendien gevraagd hoe vaak dat was gebeurd, met de antwoordopties: 1 keer (1), 2 tot 5 keer (2), en 5 keer of meer (3).

Empathie. De mate waarin deelnemers empathisch zijn is gemeten aan de hand van vier items die volgende op de volgende instructie: ‘Hieronder staan enkele uitspraken die gaan over wat voor type persoon je bent en hoe je jezelf voelt. In hoeverre zijn de volgende uitspraken op jou van toepassing?’ De schaal bestond uit de volgende vier vragen: 1) *Ik geniet ervan andere mensen zich beter te laten voelen*; 2) *Ik krijg een sterke drang om te helpen als ik iemand zie die overstuurt*; 3) *Als ik zie dat iemand oneerlijk behandeld wordt, heb ik weinig medelijden met die persoon*; 4) *Als ik zie dat er misbruik van iemand wordt gemaakt, heb ik het gevoel dat ik die persoon wil beschermen*. Vraag 3 is negatief verwoord en dus gehercodeerd tijdens de analyse. De vragen zijn gebaseerd op twee sub-schalen (altruïsme en pro-sociaal gedrag) van de *Toronto Empathy Questionnaire* (Spreng et al., 2009).

Sociale verbondenheid. De mate waarin deelnemers zich sociaal verbonden voelden is gemeten aan de hand van de volgende vijf items waarvoor deelnemers aangaven in hoeverre die op hen van toepassing waren: 1) *Ik voel me verbonden met mensen*; 2) *Ik voel me zo ver weg (= op afstand) van mensen*; 3) *Ik heb niet het gevoel dat ik deelneem aan een groep*; 4) *Ik sta in verbinding met andere mensen*; 5) *Ik heb geen gevoel van saamhorigheid met mijn leeftijdsgenoten*. Vragen 2, 3 en 5 zijn negatief verwoord en dus gehercodeerd tijdens de analyse. De vragen zijn gebaseerd op de *Social Connectedness Scale-Revised* (Lee et al., 2001)

Tabel 1. Het gemiddelde, de standaardafwijking en Cohen's Alpha voor de verschillende schalen in het onderzoek.

	M	Sd	Alpha
Opstandergedrag	2.88	1.40	.864
<i>Persoonlijk steunen slachtoffer</i>	3.34	2.02	
<i>Publiekelijk steunen slachtoffer</i>	2.96	1.89	
<i>Persoonlijk aanspreken dader</i>	3.18	2.03	
<i>Openbaar uitspreken tegen gedrag</i>	3.08	1.94	
<i>Melden bij platform</i>	2.88	1.95	
<i>Melden bij politie/meldpunt</i>	2.18	1.59	
<i>Hulp inschakelen van bekende</i>	2.54	1.76	
Ernst	4.68	1.43	.757
Kennis	4.27	1.52	.858
Vaardigheden	3.92	1.24	.633
Automatisch motivatie	3.20	1.53	.838
Reflectieve motivatie	4.32	1.50	.778
Sociale gelegenheid	2.87	1.48	.900
Fysieke gelegenheid	2.84	1.50	.748
Empathie	5.13	1.17	.719
Sociale verbondenheid	4.79	1.22	.783

DE STATISTISCHE RESULTATEN

1. Hoe waarschijnlijk is het dat omstanders upstandergedrag vertonen?

Om de eerste vraag te beantwoorden is gekeken naar de scores op de verschillende soorten upstandergedrag en de score op de algemene maat van upstandergedrag (zie Tabel 1). Om uitspraken te doen over de kans dat deelnemers de verschillende soorten upstandergedrag vertonen, is een variantieanalyse voor herhaalde metingen (i.e., *repeated measures ANOVA*) uitgevoerd, $F(4.56, 6922.92)=129.07$, $p < .001$ ¹. Paarsgewijze vergelijkingen toonden aan dat alle soorten upstandergedrag significant van elkaar verschillen ($p < .001 - p = .034$), behalve het publiekelijk steunen van het slachtoffer en melden bij het platform ($p = .157$).

Door middel van een multivariate variantieanalyses (MANOVA) is het verschil tussen shaming en canceling voor de algemene maat voor upstandergedrag en voor alle losse soorten upstandergedrag getest. Die analyse was non-significant voor algemeen upstandergedrag, $F(1, 1517)=1.53$, $p = .217$, en voor alle soorten upstandergedrag, behalve voor de waarschijnlijkheid dat iemand de situatie meldt bij het sociale-mediaplatform waar de situatie zich afspeelt, $F(1, 1517)=4.01$, $p = .045$. Die is hoger wanneer het gaat om shaming ($M = 2.98$, $Sd = 2.03$) dan wanneer het gaat om canceling ($M = 2.78$, $Sd = 1.86$) (zie Tabel 2 voor alle analyses).

Tabel 2. Gemiddelde scores (standaarddeviatie), *F*-test en *p* voor shaming versus canceling voor upstandergedrag.

	M (Sd)		F	p
	Shaming	Canceling		
Upstandergedrag	2.93 (1.42)	2.84 (1.40)	1.53	.217
Ik steun de persoon die online geshamed/gecanceled wordt persoonlijk	3.41 (2.07)	3.26 (1.97)	2.09	.149
Ik steun de persoon die online geshamed/gecanceled wordt publiekelijk	3.04 (1.98)	2.88 (1.80)	2.70	.101
Ik spreek de persoon die iemand shamet/cancelet persoonlijk aan op het gedrag	3.23 (2.12)	3.13 (1.94)	1.07	.302
Ik spreek me openbaar uit tegen het gedrag van degene die iemand shamet/cancelet	3.15 (2.02)	3.01 (1.86)	2.11	.146
Ik meld de situatie bij het sociale-mediaplatform waar de situatie zich afspeelt	2.98 (2.03)	2.78 (1.86)	4.01	.045
Ik meld de situatie bij de politie of een ander meldpunt.	2.14 (1.61)	2.22 (1.58)	1.03	.309
Ik schakel hulp van een bekende in	2.51 (1.77)	2.57 (1.75)	0.39	.535

¹ 'Mauchly's test of sphericity' werd geschonden. De vrijheidsgraden zijn aangepast op basis van de 'Greenhouse-Geisser estimates of sphericity'.

Door middel van een multivariate variantieanalyse (MANOVA) is ook het effect van soort gedrag op de waarschijnlijkheid van upstandergedrag getest. De waarschijnlijkheid dat respondenten upstandergedrag vertonen is groter wanneer het gaat om een bekende ($M = 3.48, Sd = 1.23$) dan een onbekende ($M = 2.44, Sd = 1.36$), $F(1, 1517)=234.54, p <.001$. Dit geldt ook voor alle soorten upstandergedrag, behalve voor het melden van de situatie bij het platform waar het zich afspeelt, $F(1, 1517)=0.03, p = .850$ (zie Tabel 3 voor alle analyses).

Tabel 3. Gemiddelde scores (standaarddeviatie), F -test en p voor bekende versus onbekende voor upstandergedrag.

	M (Sd)		F	p
	Bekende	Onbekende		
Upstandergedrag	3.48 (1.23)	2.44 (1.36)	234.54	<.001
Ik steun de persoon die online geshamed/gecanceled wordt persoonlijk	4.42 (1.83)	2.56 (1.78)	394.31	<.001
Ik steun de persoon die online geshamed/gecanceled wordt publiekelijk	3.69 (1.87)	2.44 (1.71)	181.84	<.001
Ik spreek de persoon die iemand shamet/canceled persoonlijk aan op het gedrag	4.12 (1.98)	2.50 (1.78)	279.47	<.001
Ik spreek me openbaar uit tegen het gedrag van degene die iemand shamet/canceled	3.78 (1.95)	2.57 (1.78)	160.09	<.001
Ik meld de situatie bij het sociale-mediaplatform waar de situatie zich afspeelt	2.87 (1.88)	2.89 (2.00)	0.03	.850
Ik meld de situatie bij de politie of een ander meldpunt.	2.42 (1.66)	2.01 (1.52)	24.67	<.001
Ik schakel hulp van een bekende in	3.09 (1.82)	2.15 (1.60)	113.66	<.001

Om het effect van leeftijd op de waarschijnlijkheid dat iemand upstandergedrag vertoont te testen is wederom een multivariate variantieanalyse (MANOVA) uitgevoerd. Die toont aan dat er een significant verschil is tussen generaties als het gaat om de waarschijnlijkheid dat ze upstandergedrag in het algemeen vertonen, $F(3, 1515)=13.73$, $p < .001$. Dit geldt voor alle soorten upstandergedrag (zie Tabel 4), behalve voor het persoonlijk steunen van het slachtoffer, $F(3, 1515)=2.03$, $p = .107$, en het persoonlijk aanspreken van de dader, $F(3, 1515)=1.56$, $p = .197$. Vervolgens is gekeken naar de paarsgewijze vergelijkingen tussen generaties (zie Tabel 4).

Tabel 4. Gemiddelde scores (standaarddeviatie), F -test en p per generatie voor upstandergedrag.

	Generatie Z	Millennials	Generatie X	Babyboomers	F	p
	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)	M (Sd)		
Upstandergedrag	3.38 (1.33) ^a	2.98 (1.28) ^b	2.83 (1.46) ^{bc}	2.63 (1.39) ^c	13.73	<.001
Ik steun de persoon die online geshamed/gecanceled wordt persoonlijk	3.60 (1.73) ^a	3.38 (1.96) ^a	3.35 (2.08) ^a	3.17 (2.10) ^a	2.03	.107
Ik steun de persoon die online geshamed/gecanceled wordt publiekelijk	3.31 (1.72) ^a	3.01 (1.81) ^{ab}	2.96 (1.95) ^{ab}	2.76 (1.93) ^b	3.90	.009
Ik spreek de persoon die iemand shamet/canceled persoonlijk aan op het gedrag	3.43 (1.69) ^a	3.16 (1.95) ^a	3.08 (2.07) ^a	3.22 (2.17) ^a	1.56	.197
Ik spreek me openbaar uit tegen het gedrag van degene die iemand shamet/canceled	3.41 (1.67) ^a	3.21 (1.85) ^{ab}	3.03 (2.02) ^{ab}	2.89 (2.01) ^b	3.74	.011
Ik meld de situatie bij het sociale-mediaplatform waar de situatie zich afspeelt	3.73 (1.80) ^a	3.13 (1.89) ^b	2.81 (1.99) ^b	2.38 (1.85) ^c	24.65	<.001
Ik meld de situatie bij de politie of een ander meldpunt.	2.94 (1.71) ^a	2.25 (1.59) ^b	2.12 (1.57) ^b	1.84 (1.44) ^c	22.84	<.001
Ik schakel hulp van een bekende in	3.24 (1.74) ^a	2.76 (1.75) ^b	2.43 (1.74) ^c	2.18 (1.69) ^c	18.90	<.001

Notitie: Gemiddelde-scores die geen superscript delen verschillen significant van elkaar op $p < .05$.

2. In welke mate hebben omstanders de kennis, vaardigheden, motivatie en gelegenheid om opstandergedrag te vertonen?

Om antwoord te geven op de tweede onderzoeksvraag is ten eerste gekeken naar de gemiddelde scores op de verschillende gedragsdeterminanten (zie Tabel 1).

Het effect van soort gedrag (shaming versus canceling) op de gedragsdeterminanten is getest door middel van een multivariate variantieanalyse (MANOVA). Er was een significant effect op alle gedragsdeterminanten behalve vaardigheden, $F(1, 1517)=0.71$, $p = .399$, en fysieke gelegenheid, $F(1, 1517)=2.12$, $p = .145$. In alle andere gevallen was de score op de gedragsdeterminanten hoger in het geval van online shaming dan in het geval van online canceling (zie Tabel 5 voor scores).

Het effect van afstand tot het slachtoffer op de gedragsdeterminanten is wederom geanalyseerd door middel van een multivariate variantieanalyse (MANOVA). Die was significant voor alle gedragsdeterminanten behalve voor kennis, $F(1, 1517)=0.23$, $p = .633$. Voor alle andere gedragsdeterminanten geldt dat de score hoger is als het slachtoffer een bekende is vergeleken met wanneer het slachtoffer een onbekende is.

Tabel 5. Gemiddelde scores (standaarddeviatie), F -test en p voor de gedragsdeterminanten.

	Shaming	Canceling			Bekende	Onbekende		
	M (Sd)	M (Sd)	F	p	M (Sd)	M (Sd)	F	p
Kennis	4.63 (1.42)	3.91 (1.53)	90.19	<.001	4.29 (1.51)	4.25 (1.53)	0.23	.633
Vaardigheden	3.95 (1.32)	3.89 (1.16)	0.71	.399	4.16 (1.24)	3.74 (1.21)	43.03	<.001
Automatische motivatie	3.36 (1.54)	3.04 (1.50)	16.85	<.001	3.70 (1.50)	2.84 (1.44)	126.52	<.001
Reflectieve motivatie	4.58 (1.54)	4.06 (1.42)	45.85	<.001	4.65 (1.50)	4.08 (1.46)	55.80	<.001
Sociale gelegenheid	2.96 (1.46)	2.77 (1.49)	6.08	.014	3.27 (1.44)	2.57 (1.43)	86.24	<.001
Fysieke gelegenheid	2.90 (1.52)	2.78 (1.48)	2.12	.145	2.99 (1.54)	2.73 (1.46)	10.50	.001

Tot slot is ook het effect van generatie op de gedragsdeterminanten geanalyseerd door middel van een multivariate variantieanalyse (MANOVA). Die bleek significant voor alle gedragsdeterminanten (zie Tabel 6). Door middel van paarsgewijze vergelijkingen zijn de verschillen tussen de generaties vastgesteld (zie Tabel 6).

Tabel 6. Gemiddelde scores (standaarddeviatie), *F*-test en *p* per generatie voor de gedragsdeterminanten.

	Generatie Z	Millennials	Generatie X	Babyboomers	<i>F</i>	<i>p</i>
	M (<i>Sd</i>)	M (<i>Sd</i>)	M (<i>Sd</i>)	M (<i>Sd</i>)		
Kennis	4.43 (1.29) ^a	4.37 (1.33) ^a	4.46 (1.48) ^a	3.83 (1.74) ^b	15.95	<.001
Vaardigheden	3.89 (0.90) ^{ab}	3.93 (1.20) ^{ab}	4.03 (1.25) ^a	3.77 (1.38) ^b	3.68	.012
Automatische motivatie	3.59 (1.30) ^a	3.39 (1.42) ^{ab}	3.22 (1.56) ^b	2.83 (1.61) ^c	14.29	<.001
Reflectieve motivatie	4.27 (1.11) ^{ab}	4.42 (1.44) ^a	4.44 (1.50) ^a	4.09 (1.68) ^b	4.87	.002
Sociale gelegenheid	3.48 (1.42) ^a	2.93 (1.38) ^b	2.90 (1.49) ^b	2.47 (1.46) ^c	22.04	<.001
Fysieke gelegenheid	3.49 (1.41) ^a	2.81 (1.40) ^b	2.79 (1.52) ^b	2.62 (1.52) ^b	16.17	<.001

Notitie: Gemiddelde-scores die geen superscript delen verschillen significant van elkaar op $p < .05$.

3. In hoeverre hangen de gedragsdeterminanten samen met de kans dat omstanders upstandergedrag vertonen?

Om de relatie tussen de gedragsdeterminanten – kennis, vaardigheden, motivatie en gelegenheid – en upstandergedrag te analyseren zijn bivariate (*two-tailed*) correlatieanalyses gedraaid. Uit die correlaties bleek dat alle gedragsdeterminanten positief en significant samenhangen met upstandergedrag (zie Tabel 7). Dezelfde correlatieanalyses zijn ook gedraaid voor de aparte groepen (voor shaming versus canceling, voor bekende versus onbekende en voor alle generaties apart). Ook daaruit bleek dat alle correlaties significant en positief zijn (zie Tabel 7 en 8).

Om te analyseren hoe de gedragsdeterminanten gezamenlijk upstandergedrag voorspellen, is aanvullend een aantal regressieanalyses uitgevoerd voor de gehele groep ($R^2_{\text{gemiddeld}}=.55$, $p < .001$) als ook voor de groepen apart ($R^2_{\text{bekende}}=.46$; $R^2_{\text{onbekende}}=.56$; $R^2_{\text{shaming}}=.57$; $R^2_{\text{canceling}}=.54$, $ps < .001$) en voor de verschillende generaties ($R^2_{\text{GenZ}}=.64$; $R^2_{\text{Millennial}}=.53$; $R^2_{\text{GenX}}=.54$; $R^2_{\text{Babyboomer}}=.52$, $ps < .001$). Voor de gehele groep blijkt dat automatische motivatie en sociale gelegenheid de sterkste voorspellers zijn van upstandergedrag. In alle gevallen, behalve voor de oudste generatie, draagt kennis niet langer significant bij aan het voorspellen van upstandergedrag. Zie tabel 7 en 8 voor alle gestandaardiseerde bèta-coëfficiënten en de standaardafwijking van de ongestandaardiseerde bèta.

Tabel 7. Regressiecoëfficiënten en correlatiecoëfficiënt van de gedragsdeterminanten met upstandergedrag voor de verschillende groepen.

	Upstandergedrag														
	Gemiddeld			Bekende			Onbekende			Shaming			Canceling		
	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r
Kennis	-.02	.02	.32	.02	.03	.38	.00	.02	.31	-.03	.03	.31	.01	.03	.33
Vaardigheden	.05*	.02	.35	.01	.03	.33	.04	.03	.30	.09***	.03	.39	-.02	.03	.29
Automatisch motivatie	.40***	.03	.71	.35***	.04	.64	.38***	.04	.70	.36***	.04	.70	.45***	.05	.72
Reflectieve motivatie	.09***	.02	.51	.15***	.04	.48	.05	.03	.49	.07*	.03	.49	.12***	.04	.53
Sociale gelegenheid	.26***	.03	.65	.14**	.04	.55	.32***	.03	.68	.34***	.04	.68	.16***	.04	.63
Fysieke gelegenheid	.08***	.02	.49	.16***	.03	.46	.08*	.03	.52	.06	.03	.47	.11**	.03	.51

Notitie: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; Alle correlaties zijn significant op $p < .001$.

Tabel 8. Regressiecoëfficiënten en correlatiecoëfficiënt van de gedragsdeterminanten met upstandergedrag per generatie.

	Upstandergedrag														
	Gemiddeld			16-24			25-39			40-59			60-80		
	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r
Kennis	-.02	.02	.32	.01	.05	.23 ¹	.02	.04	.23	.01	.03	.36	-.08*	.03	.33
Vaardigheden	.05*	.02	.35	.03	.07	.27	.06	.05	.33	.06	.04	.37	.04	.04	.36
Automatisch motivatie	.40***	.03	.71	.38***	.08	.74	.34***	.06	.68	.42***	.05	.71	.38***	.06	.51
Reflectieve motivatie	.09***	.02	.51	.02	.06	.31	.08	.05	.44	.13**	.04	.56	.13*	.05	.50
Sociale gelegenheid	.26***	.03	.65	.33***	.07	.73	.35***	.06	.67	.18***	.05	.62	.26***	.05	.45
Fysieke gelegenheid	.08***	.02	.49	.16*	.06	.64	.03	.04	.37	.08*	.04	.48	.07	.04	.44

Notitie: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ¹Significant op $p = .001$, alle andere correlaties zijn significant op $p < .001$.

4. In hoeverre hangen persoonlijke kenmerken samen met de kans dat omstanders upstandergedrag vertonen?

Om de relatie tussen de persoonlijke kenmerken en upstandergedrag te analyseren zijn wederom bivariate (*two-tailed*) correlatieanalyses gedraaid. Uit die correlaties bleek dat voor de gehele groep waargenomen ernst van de situatie en empathie significant en positief correleren met upstandergedrag, terwijl sociale verbondenheid significant maar negatief correleert met upstandergedrag (zie Tabel 9). Ervaring als slachtoffer correleert niet significant met upstandergedrag. Dezelfde correlatieanalyses zijn ook gedraaid voor de aparte groepen (voor shaming versus canceling, voor bekende versus onbekende) en voor alle generaties apart. De correlaties worden gerapporteerd in Tabel 9 en 10.

Om te analyseren in welke mate de verschillende persoonlijke kenmerken gezamenlijk een rol spelen in het voorspellen van upstandergedrag zijn wederom regressieanalyses gedraaid voor de gehele groep ($R^2_{\text{gemiddeld}}=.04$, $p < .001$), alle aparte groepen, ($R^2_{\text{bekende}}=.05$; $R^2_{\text{onbekende}}=.04$; $R^2_{\text{shaming}}=.04$; $R^2_{\text{canceling}}=.05$, $ps < .001$) en voor de verschillende generaties ($R^2_{\text{GenZ}}=.18$; $R^2_{\text{Millennial}}=.04$; $R^2_{\text{GenX}}=.06$; $R^2_{\text{Babyboomer}}=.06$, $ps < .001$). Voor de gehele groep zijn empathie en sociale verbondenheid (in negatieve vorm) de sterkste voorspellers. Ook ernst van de situatie draagt significant bij aan het voorspellen van upstandergedrag. Ervaring als slachtoffer draagt daarentegen niet significant bij aan het voorspellen van upstandergedrag.

Tabel 9. Regressiecoëfficiënten en correlatiecoëfficiënt van de persoonlijke kenmerken met upstandergedrag voor de verschillende groepen.

	Upstandergedrag														
	Gemiddeld			Bekende			Onbekende			Shaming			Canceling		
	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r
Ernst	.06*	.03	.09***	-.00	.04	.06	.09**	.03	.10**	-.06	.04	-.00	.15***	.04	.17***
Sociale verbondenheid	-.12***	.03	-.06*	-.07	.04	.03	-.14***	.04	-.10**	-.09*	.04	-.03	-.13***	.05	-.08*
Empathie	.17***	.03	.14***	.25***	.04	.22***	.11**	.04	.09**	.22***	.05	.17***	.14***	.05	.11**
Ervaring als slachtoffer	.01	.05	.03	-.02	.06	-.00	.03	.06	.05	.01	.07	.02	.02	.06	.04

Notitie: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tabel 10. Regressiecoëfficiënten en correlatiecoëfficiënt van de persoonlijke kenmerken met upstandergedrag per generatie.

	Upstandergedrag														
	Gemiddeld			Generatie Z			Millennials			Generatie X			Babyboomers		
	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r	β	SE B	r
Ernst	.06*	.03	.09***	-.00	.09	-.03	.10	.05	.13*	.10*	.04	.14***	.02	.04	.06
Sociale verbondenheid	-.12***	.03	-.06*	-.43***	.10	-.42***	-.05	.06	-.03	-.10*	.05	-.01	-.05	.06	.05
Empathie	.17***	.03	.14***	.04	.09	-.05	.12***	.07	.14*	.22***	.06	.21***	.26***	.06	.24***
Ervaring als slachtoffer	.01	.05	.03	.05	.12	.08	.08	.09	.10	-.02	.08	.00	-.02	.09	-.01

Notitie: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Literatuurlijst

Lee, R. M., Draper, M., & Lee, S. (2001). Social connectedness, dysfunctional interpersonal behaviors, and psychological distress: Testing a mediator model. *Journal of counseling psychology, 48*(3), 310-318. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.48.3.310>.

Macaulay, P. J., Boulton, M. J., & Betts, L. R. (2019). Comparing early adolescents' positive bystander responses to cyberbullying and traditional bullying: The impact of severity and gender. *Journal of Technology in Behavioral Science, 4*(3), 253-261. <https://doi.org/10.1007/s41347-018-0082-2>

Michie, S., Atkins, L., & West, R. (2014). *The behaviour change wheel. A guide to designing interventions* (1st ed.). Silverback Publishing.

Spreng, R. N., McKinnon, M. C., Mar, R. A., & Levine, B. (2009). The Toronto Empathy Questionnaire: Scale development and initial validation of a factor-analytic solution to multiple empathy measures. *Journal of personality assessment, 91*(1), 62-71. <https://doi.org/10.1080/00223890802484381>

West, R., Michie, S., Rubin, G. J., & Amlôt, R. (2020). Applying principles of behaviour change to reduce SARS-CoV-2 transmission. *Nature human behaviour, 4*(5), 451-459. <https://doi.org/10.1038/s41562-020-0887-9>